

Харін О.С.
аспірант,
Національний університет харчових технологій
Науковий керівник: Березянюк Т.В.
доктор економічних наук, професор,
Національний університет харчових технологій

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-432-3-23>

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ГУМАНІТАРНОЇ ЛОГІСТИКИ В НАЦІОНАЛЬНИХ УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ГУМАНІТАРНОЇ ЛОГІСТИКИ В НАЦІОНАЛЬНИХ УМОВАХ

Значна частина науковців звернула увагу на формування особливого підходу в класичній логістиці, а саме: виникнення гуманітарної логістики. На цьому форматі наголошують Шолтисек Я., Репіч Т.А., Мікуліна М., Гринів Н., Міроненко В.К., Піщуліна О., Чуприна О. [1–7].

Опрацьовуючи запропоновану [8] періодизацію розвитку логістики ми запропонували наступне авторське її бачення (табл. 1).

Таблиця 1

Розвиток логістики в суспільному та гуманітарному контексті

Період	Мета	Суспільний контекст	Вид логістики
До н.е. – XIX ст.	Переміщення товарів	Задоволення потреб еліти	Товарна логістика
XIX-XX ст.	Переміщення сировини	Задоволення потреб виробництва	Транспортна комерційна логістика
XX-XXI ст.	Переміщення комплексу життєзабезпечення, в т.ч. послуг	Задоволення потреб населення	Гуманітарна або соціальна логістика

Джерело: розроблено автором на основі джерел [8]

Відповідним чином змінювалась і система організаційно-економічного забезпечення логістичної діяльності як суспільства, так і підприємства. Науковці виокремлюють наступні періоди в індустріальній фазі розвитку суспільства:

– 1920-1950 рр. – логістика управління матеріальними потоками;

– 1950-1970 рр. – відокремлення транспортування, складування, забезпечення в окремі логістичні схеми, що дозволило не тільки виокремити функціональні складові логістичної діяльності, а і створити обособлені схеми управління ними;

– 1970-1980 рр. – з в'язку із зростанням витрат та складності процесів логістичного управління товаровиробництвом та переміщенням продукції розпочато використання інформаційних технологій, зростання важливості спеціальних знань та рівня професіоналізму менеджерів;

– 1990-2000 рр. – побудова спеціалізованих логістичних центрів управління логістичними потоками, логістичних операторів міжнародного профілю; формування інвестиційного інтересу до центрів управління логістичною діяльністю;

– 2000-2010 рр. – формування логістичної розподільчої мережи гуманітарної допомоги у випадках надзвичайних ситуацій;

– 2010-2023 рр. – логістичний аутсорсинг, створення логістичного комплексу соціально-гуманітарного забезпечення.

Слід зауважити, що надана періодизація є в значній мірі умовною, оскільки процес логістичного забезпечення надання гуманітарної допомоги відбувався протягом всього періоду географічної колонізації та комерційної експансії [9–12].

За визначенням Світового банку перед логістичною системою країни поставлено наступні завдання, які втілено в документах «Стратегія сталої логістики та план дій для України» (проект для розгляду) та «Національна транспортна стратегія до 2030 року»:

1. Стратегія сталої логістики.
2. Реалізація логістичного потенціалу.

3. Посилення мультимодальності та взаємополучуваності між різними видами постачання та транспорту.

4. Обслуговування, модернізація та розширення логістичної інфраструктури.

5. Підвищення кваліфікації персоналу в сфері логістики.

6. Сприяння торгівлі.

З початком військових дій крім забезпечення їх здійснення зросло значення логістики соціально-гуманітарного призначення.

Згідно з планом ООН щодо гуманітарного реагування на 2023 рік передбачено активізацію логістичного забезпечення доставки продуктів харчування, забезпечення населення соціальною допомогою, сприяння в розвитку освіти в сфері логістики [13].

В зв'язку із особливими умовами та викликами значення соціально-гуманітарної логістики зростає.

Головними факторами під час кризових та військових дій стають:

- термін постачання та тривалість логістичних операцій;
- складові логістичного комплексу здійснення соціально-гуманітарної діяльності;
- оптимізація рівня запасів у розподільчих логістичних пунктах. Зростає значення географії точок розташування, обраних шляхів та ланцюжків здійснення логістичних операцій;
- потребує оптимізації процес зберігання, контролю використання та розподілення тимчасових запасів. Процес розподілу може часто коригуватись, а графіки змінюватись;
- зростають ризики та масштаб загроз в процесі виконання логістичних операцій;
- зростає та поширюється процес використання місцевих територіальних можливостей. Також слід зазначити значущість волонтерських ефектів в процесі логістичних перерозподілів як на місцевій географії, так і у між реальному та міжнародному контексті.

У зв'язку із цим зазначимо, що організація процесів соціально-гуманітарної логістики здійснюється за деформованими ланцюгами, які покликані скоротити час постачання. В цих умовах швидкість допомоги та розподілу перетворюється

на вирішальний критерій здійснення логістичних операцій. Функціонування та підтримку соціально-гуманітарного логістичного ланцюга забезпечує значна кількість учасників, від координації зусиль котрих залежить успіх усієї діяльності. До складу операторів соціально-гуманітарної логістики входять:

- уряд;
- товарні донори;
- міжнародні організації;
- благодійні фонди;
- військові;
- логістичні оператори;
- волонтери.

Головними чинниками успіху діяльності в сфері соціально-гуманітарної логістики слід виокремити: координацію дій, швидкість реагування та прийняття рішень, гнучкість у зміні планів та маршрутів.

Література:

1. Мікуліна М.О., Клещ О.В. Проблеми управління ланцюгами постачань у транспортній логістиці в умовах бойових дій. *The 5 th International scientific and practical conference "Science and technology: problems, prospects and innovations" (February 16-18, 2023)*. CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2023. P. 114–118.

2. Чуприна О., Колосок Е., & Григоренко О. Гуманітарна логістика: особливості розвитку в сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*. 2023. № (58). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-39>

3. Гринів Н. Гуманітарна логістика як інструмент трансформації логістичних потоків в умовах воєнного часу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-4>

4. Мироненко В.К. Основи гуманітарної логістики та транспортного обслуговування в надзвичайних ситуаціях. *Колективна монографія «Інжиніринг криз та ризиків транспортних послуг»* / за ред. В.М. Самсонкіна та І.В. Ніколаєнко. Київ : Талком, 2021. 312 с.

5. Позднякова Л.О., Котик В.В. Транспортна логістична система України в умовах воєнного стану. *Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика: матеріали 18-ї науково-практичної міжнародної конференції (2-3 червня 2022 р.)*. Харків: УкрДУЗТ, 2022. С. 174–176.

6. Репіч Т.А. Особливості використання логістичної концепції у логістиці кризових ситуацій. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7713>
7. Шолтисек Я. Громадська логістика – напрямки розвитку. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С. 185–191.
8. Нікітюк В.Г. організаційно-економічне забезпечення логістичної діяльності машинобудівних підприємств. URL: http://www.kdu.edu.ua/Documents/diser_Nikituk_VG.pdf
9. Німецькі компанії Deutsche Bahn та DB Schenker долучаються до гуманітарної логістики в інтересах України. URL: <https://logist.fm/news/nimecki-kompaniyi-deutsche-bahn-ta-db-schenker-doluchayutsya-do-gumanitarnoyi-logistiki-v> (дата звернення: 12.10.2024).
10. Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management. URL: <https://www.emeraldgroupublishing.com/jhlscm.htm>
11. Humanitarian supply management in logistics in the health sector. Washington, D.C.: PAHO, 2001. 189 p.
12. Thomas A. Humanitarian Logistics: Enabling Disaster Response, Fritz Institute. 2003.
13. Ukraine – Humanitarian Response Plan 2023. URL: <https://reliefweb.int/report/Ukraine/Ukraine-humanitarian-response-plan-2023-february-2023-enuk>